

 Presentació FUNDACIÓ JAUME BOFILL

L'escola no és per tu: el rol dels centres educatius en l'abandonament escolar

Aina Tarabini

NOVEMBRE DE 2017

Objectius

- **Analitzar el rol dels centres educatius en el fracàs escolar i l'AEP**

- Més enllà de 'l'efecte push'
- Més enllà de les 'decisiones individuals'

- **Mirada holística i integral**

- Condicions per a l'èxit educatiu

- **Focus en tres grans factors explicatius**

- La segregació escolar
- Els mecanismes d'atenció a la diversitat
- Les creences i pràctiques dels professionals

- **Canvi de mirada**

- Equips directius, professorat i alumnat al centre de l'anàlisi

Metodologia

Projecte ABJOVES

Estudis de cas etnogràfics
5 instituts públics d'ESO a Barcelona
1 any de mitjana a cada centre

Treball de camp

Més de 100 entrevistes en profunditat	50 amb equips directius i professorat 54 amb estudiants de 3er i 4art d'ESO)
11 grups de discussió	5 amb docents 6 amb estudiants
Observació d'espais formals i informals	Patis, aules, reunions, juntes avaluació

Anàlisi de documents i dades de centre   Projectes de centre i dades Dep. Ensenyament

el rol dels centres educatius en l'abandonament escolar

Context

- **Reducció taxes AEP: constant però insuficient**

- Encara lluny de la mitjana europea: 19% front 11%.
- Tercer país Zona Euro amb nivell més elevat d'AEP

- **Forta persistència patrons desigualtat educativa**

- Fracàs i AEP es concentren en nois de baix ESCS
- Resta d'indicadors educatius (repetició, competències, graduació) marcats per desigualtats de classe, gènere i ètnia.

Abandonament prematur dels estudis als països de la zona euro.

Any 2015. Dades en percentatge

País	Percentatge AEP
Eslovènia	5
Xipre	5,2
Lituània	5,5
Irlanda	7,9
Eslovàquia	6,9
Àustria	7,3
Grècia	7,9
Països Baixos	8,2
França	9,2
Finlàndia	9,2
Luxemburg	9,3
Letònia	9,9
Bèlgica	10,1
Alemanya	10,1
Estònia	12,2
Portugal	13,7
Itàlia	14,7
Catalunya	18,9
Malta	19,8
Espanya	20
Mitjana zona euro (19 països)	11,6

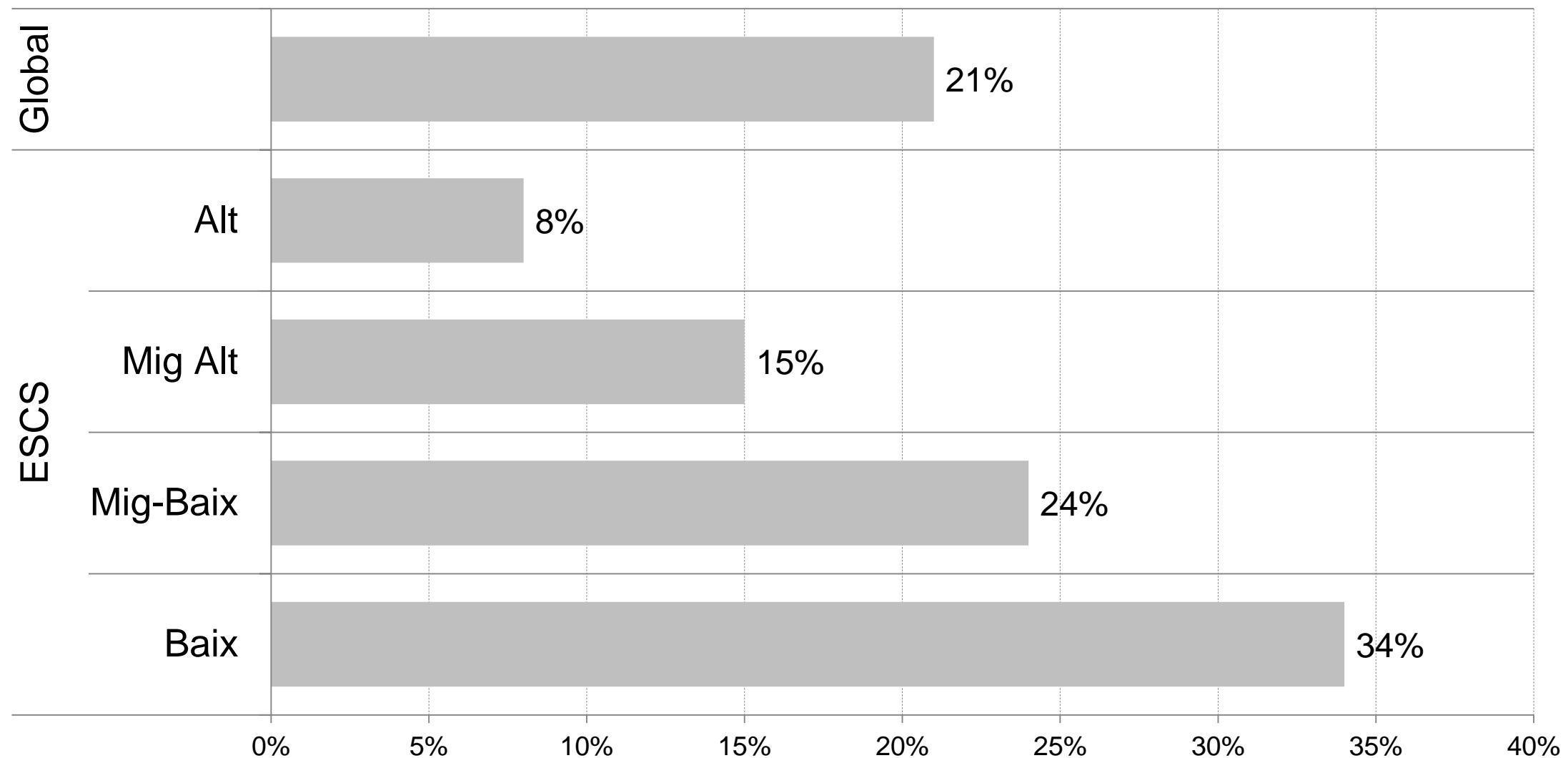
Font: Elaboració pròpia en base a Eurostat

Abandonament prematur dels estudis per sexe. Any 2015. Dades en percentatge

	Homes	Dones	Total
Catalunya	21,8	15,8	18,9
Espanya	24,0	15,8	20,0
Zona euro	13,2	9,9	11,6
Unió Europea	12,4	9,5	11,0

Font Catalunya: Idescat. Font Espanya, zona euro i Unió Europea: Eurostat

Alumnat repetidor segons nivell socioeconòmic, Catalunya. PISA 2012

Font: Tarabini, A., et al (2017). Claus per un abordatge integral de l'abandonament escolar prematur a Catalunya.

A: A. Tarabini (Cord). *Un problema no resolt: com abordar l'abandonament escolar prematur?* Barcelona: Fundació Jaume Bofill

Resultats

1. La segregació escolar genera fracàs i AEP

•Efecte procés

- Sobrecarrega funcions professorat centres màxima complexitat
- *Trade off* 'atendre/cuidar' vs 'ensenyar'. Falsa dicotomia
- Elevada rotació professorat. Dificultat treball pedagògic continuat
- Baixes expectatives docents; dismunició requisits acadèmics
- Sol·litud institucional, sensacions de desànim i frustració

•Efecte company

- _Baixes expectatives i aspiracions alumnat centres màxima complexitat
- Efecte especialment perjudicial sobre alumnat desfavorit
- Emulació models de comportament i de (des) vinculació escolar

Resultats

2. El funcionament de l'ESO impedeix l'abordatge integral de l'AEP

· L'estructura de l'ESO

- Compartició de matèries → dificulta col·laboració
- Elevada homogeneïtat organització curricular i pedagògica
- Concepte limitat de diversitat i d'atenció a la diversitat

· Les formes d'agrupament de l'alumnat

- Basades en falses creences sobre els coneixements i les habilitats
- Efecte especialment perjudicial sobre alumnat desfavorit
- 'Abandonament institucional' dels centres per gestionar els agrupaments

· Les adaptacions curriculars

- Risc de devaluació curricular i condescendència pedagògica
- Risc de convertir-se en vies paral·leles

Resultats

3. Les expectatives docents són claus per explicar l'AEP

- **Dues creences claus sobre la construcció de fracàs**

- Talents naturals dels joves
- Dèficits culturals/socials de les famílies.

- **Externalització del fracàs**

- Problemes socials, psicològics o mèdics

- **Efecte pigmalión**

- Expectatives docents → tracte docent → actituds /autoconcepció alumnat

- **Més enllà de la voluntat individual**

- La voluntat del professorat és necessària però no suficient per articular una reforma escolar orientada a la consecució de l'èxit educatiu per tothom.

Propostes

LA SEGREGACIÓ ESCOLAR I L'AEP

Pla **integral** de lluita contra la segregació

Desplegament normativa

Planificació en clau d'equitat

Mesures específiques a centres amb més complexitat

Observatori èxit

Plans **territorialitzats** de lluita contra el fracàs i l'AEP

Reforçar el rol dels plans educatius d'entorn

Reforçar i consolidar els plans d'acompanyament a l'escolaritat

Garantir l'avaluació dels programes de lluita contra el fracàs i l'AEP

Incorporar l'educació a temps complet

Protecció i acompanyament dels centres educatius que concentren més complexitat

Ràtio màxima de 20 alumnes a ESO

Ampliar els temps de preparació, formació i coordinació docent

Ampliar les hores d'atenció i la regularitat dels EAP

Model d'inspecció educativa orientat a l'acompanyament

Finançament no lineal dels centres educatius

Estabilitat de les plantilles

Integració efectiva de diferents perfils professionals

Itineraris educatius de **continuitat** que no reforcin la segregació

Especial atenció a la pèrdua d'alumnat durant les transicions

Potencialitats instituts escolar

Reforçar oferta educació no formal

Propostes

L'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I L'AEP

Reforma de l'ESO

Flexibilitat organitzativa i curricular que permeti treball globalitzat

Augmentar dotació de personal docent i flexibilitzar els temps

Reforçar i ampliar els plans d'acció tutorial

Plans d'acompanyament i orientació personalitzats

Articulació de totes les etapes educatives

Lideratge Administració

Col·laboració entre agents

Detecció, intervenció i compensació

Nou model de **governança** als centres: autonomia, cooperació, democràcia i proximitat

Reforçar autonomia pedagògica i dotar-la de recursos i acompanyament

Promoure el treball cooperatiu a l'interior dels centres, augmentant el temps destinats a planificació, coordinació, reflexió i investigació.

Reforçar la municipalització i territorialització de l'educació tant en la planificació educativa com en el disseny curricular, pedagògic i organitzatiu dels centres educatius.

Garantir estabilitat administrativa en l'organització dels centres educatius (plantilla docent, hores i perfils de professorat, consolidació de projectes, etc.)

Propostes

LES EXPECTATIVES DOCENTS I'AEP

Pla de **formació** inicial i permanent del professorat: **pràctica reflexiva**

Reconeixement causes desigualtat social i educativa i adquisició de competències per combatre-la

Qüestionament perspectives dèficit

Reconeixement i gestió d'expectatives, creences i valors

Competències en tutorització, treball famílies i coordinació entorn

Competències professionals per a gestió diversificada i heterogènia de les aules

Connexió formació inicial i bones pràctiques centres

Concepció integral funció docent

Col·laboració entre els centres educatius del territori i **coordinació** amb agents socioeducatius de l'entorn

Aprenentatge mutu entre centres

Programes a favor de l'èxit amb mirada territorial

Polítiques **acompanyament** i **desenvolupament professional** del professorat

Estabilitat dels equips docents

Reconeixement efectiu de les competències i selecció de perfils

Desplegament de la carrera docent

Articulació entre facultats d'educació, centres ESP i equips recerca

Sistemes de transferència experiències d'èxit

Gràcies!

Aina.tarabini@uab.cat

<https://uab.academia.edu/ATarabini>

<http://www.abjoves.es>

<http://www.edupost16.es>